

Södertörns högskola | Samhällsvetenskapliga institutionen
C-uppsats i socialt arbete 15 hp | VT 2012
Programmet för Internationell migration och etniska relationer

"Vart man kommer ifrån är en del av en"

- En kvalitativ studie om betydelsen av sociala relationer i en mångkulturell skola.

Författare: Sherihan Hassan & Sumar Kolli
Handledare: Ali Hajighasemi

Innehållsförteckning

Abstract.....	3
Sammanfattning	4
1.0 Inledning.....	5
1.1 Introduktion till problemområdet	5
1.2 Syfte.....	6
1.3 Frågeställningar.....	6
2.0 Centrala begrepp.....	6
2.1 Sociala relationer	7
2.2 Mångkulturalism	7
2.3 Identitet	7
3.0 Tidigare forskning.....	8
3.1 Social relations in youth.....	8
3.2 Mångfald, motsägelser och marginalisering.....	11
3.3 Barns sociala relationer.....	12
4.0 Teoretisk bakgrund	13
4.1 Socialisationsprocessen	13
4.2 Socialekologisk systemteori	14
4.2.1 Relationer i Mikrosystemet.....	17
4.3 Pierre Bourdeaus tre kapital	17
4.4 Signifikanta andra och Generaliserade andra.....	18
4.5 Jagets två delar "I" och "Me"	19
4.6 Sammanfattning	19
5.0 Metod och genomförande.....	20
5.1 Validitet och Reliabilitet.....	22
5.2 Avgränsning	22
5.3 Undersökningsgrupp och etiska överväganden	22
5.4 Uppsatsens arbetsfördelning	23
6.0 Presentation av informanter	24
6.1 Eleverna.....	24
6.2 Lärarna.....	24
7.0 Presentation av empirin.....	25
7.1 Elever	25
7.2 Lärarnas perspektiv.....	28
7.3 Observationer.....	31
8.0 Analys	32
8.1 Sociala relationer, en betydelse för identiteten?	32
8.2 Kulturell bakgrund, en tillgång?	35
9.0 Diskussion	36
10.0 Källor.....	36
10.1 Webb	39
11.0 Bilagor	39

Abstract

This thesis highlights the importance of social relationships for high school adolescents' identity in a multicultural school in Stockholm's suburb. The second purpose of this thesis is to shed light on, if the school sees the students' cultural background as an asset and how teachers can take advantage and implement it to the way they teach. The theories in the study were developed by Urie Bronnfenbrenner; The ecological theory, Pierre Bourdeau; The three forms of capital and George H. Mead; The significant other, The generalized other and "I" and "Me".

The results show that the family is the most important relationship in comparison to relationships with teachers and friends /classmates, according to both high school youth and teachers. The child's identity develops in the primary relationships that is essential for the child's future relationships. In other words it's in the microsystem which the child's norms and values creates and develops.

The result also shows that teachers and students have different opinions regarding the school's approach to students' cultural background as an asset.

The students believe that teachers don't take their cultural background into account, while the teachers feel that this is an essence to be able to understand each other and respect each other. But the cultural background should not be a wall that they hide behind.

Keywords: Social relations, Cultural background, Identity, Multicultural school, Youth

Sammanfattning

Denna uppsats belyser betydelsen av sociala relationer för högstadieungdomars identitet i en mångkulturell skola i Stockholmsförorten. Det andra syftet med denna uppsats är att belysa, om skolan ser elevernas kulturella bakgrund som en tillgång och hur lärarna kan dra nytta av det i undervisningen. Teorierna i studien har utvecklats av Urie Bronnfenbrenner; Den sociologiska systemteorin, Pierre Bourdieu; De tre kapitalen och George H. Mead; Den signifikanta andra, Den generaliserade andra och "I" och "Me".

Resultaten visar att familjen är den mest betydelsefulla relationen i jämförelse med relationer till lärare och vänner / klasskamrater, både enligt högstadieungdomarna och lärarna. Barnets identitet utvecklas i den primära relationen som är avgörande för barnets framtida relationer. Med andra ord är det i mikrosystem där barnets normer och värderingar skapas och utvecklas. Resultatet visar också att lärare och elever har olika uppfattningar om skolans inställning till elevernas kulturella bakgrund som en tillgång. Eleverna tror att lärarna inte tar deras kulturella bakgrund i beaktan, samtidigt som lärarna anser att detta är en essens för att kunna förstå varandra och respektera varandra. Men också att den kulturella bakgrunden inte bör vara en mur som de gömmer sig bakom.

Nyckelord: sociala relationer, kulturell bakgrund, identitet, mångkulturell skola, ungdom

1.0 Inledning

1.1 Introduktion till problemområdet

”Skillnaderna mellan svaga och starka ökar i skolan”

”... skillnaderna i svensk skola ökar kraftigt mellan de som klarar sig allra sämst och de som klarar sig allra bäst. Ansvariga politiker och skolhuvudmän måste börja betrakta skolan som en nationell angelägenhet och se till att alla elever – oavsett från vilken socialklass, utbildningsbakgrund eller etnisk bakgrund de kommer från – ska ha samma chans att klara sig i skolan och nå så långt som är möjligt.” (Fjelkner, Metta (2012). Skillnaderna mellan svaga och starka ökar i skolan. Dagens Nyheter. Maj 3).

Massmedia har informerat den senaste tiden om kritik riktad mot den svenska skolan. Det råder tveksamhet kring ”En skola för alla ” då rapporter visar att kunskapsklyftorna ökar, mellan de elever som klarar sig allra sämst i skolan och de som klarar sig allra bäst. Skillnader mellan hur kommunerna lyckas är stora och det finns skillnader i hur mycket resurser de olika kommunerna lägger på skolan (Fjelkner, Metta (2012). Skillnaderna mellan svaga och starka ökar i skolan. Dagens Nyheter. Maj 3).

”... den svenska skolan blir alltmer ojämlik” (Fjelkner, Metta (2012).

Skillnaderna mellan svaga och starka ökar i skolan. Dagens Nyheter. Maj 3).

Artikeln visar också resultat från Statistiska centralbyrån och menar på att de elever med lägst utbildningsbakgrund i hemmet klarar sig sämre i skolan och de med högre utbildningsbakgrund i hemmet klarar sig bättre, samt att de elever med lägsta kunskapsresultatet är födda utanför norden. Detta väcker en nyfikenhet som har präglats i denna studie, genom att studera en mångkulturell skola i stockholmsförorten där eleverna har olika ursprungsbakgrund, olika kulturer, traditioner, språk och religioner.

Skolan som institution har olika roller och funktioner, som bland annat att förmedla kunskap, fostra och reproducera de rådande samhällsförhållanden (Berg, 2003). I läroplanen står det att ”Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv - värden, traditioner, språk, kunskaper - från en generation till nästa” (Lpo 94:14).

Men med alla de krav som ställs på ungdomar i vårt samhälle som till exempel i skolan, i hemmet och från vännerna, kan det inte vara lätt att hitta balans i vardagen och ta till sig resurser och kunskap. Valet inför gymnasiet, skolbetyget, den kroppsliga förändringen och sökandet efter sin identitet är bland de saker som kan bekymra och oroa ungdomarna. Eftersom sociala relationer berör flera aspekter hos individen som bland annat hälsa, ekonomi, och identitet, vill vi med detta examensarbete därför sätta ljus på betydelsen av sociala relationer. Samt se vad det har för betydelse för identiteten och även se om den mångkulturella skolan ser elevernas kulturella bakgrund som en tillgång och på vilket sätt lärarna kan ha nytta av det i undervisningen.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att beskriva och tydliggöra högstadieungdomars sociala relationer och dess betydelse för deras identitet, i en mångkulturell skola i stockholmsförorten. Uppsatsen syftar även till att belysa, om skolan ser elevernas kulturella bakgrund som en tillgång och hur lärarna kan dra nytta av det i undervisningen. Sociala relationer är en grund för socialt stöd och en källa till social påverkan. Det är centralt för identitetskapandet, känslan av tillhörighet, sociala jämförelser och även förebilder. Relationerna kan ge tillgång till olika typer av resurser som andra människor har ett förfogande av (Berkman et al. 2000). Genom att rikta fokus på en mångkulturell skola fångar denna studie ungdomar med olika sociala kontexter.

1.3 Frågeställningar

- Vilken betydelse har de sociala relationerna för ungdomarnas identitet i en mångkulturell skola i stockholmsförorten?
- Ser skolan elevernas kulturella bakgrund som en tillgång och hur kan lärarna dra nytta av detta i undervisningen?

2.0 Centrala begrepp

I denna studie kommer vissa begrepp att användas som centrala för undersökningsområdet. Dessa begrepp som kommer att lyftas fram är: Sociala relationer, identitet och mångkulturalism.

2.1 Sociala relationer

Sociala relationer är en grund för socialt stöd och en källa till social påverkan. Det är centralt för identitetskapandet, känslan av tillhörighet, sociala jämförelser och även förebilder.

Relationerna kan ge tillgång till olika typer av resurser som andra människor har ett förfogande av. Sociala relationer eller så kallade mellanmännsliga förhållanden är ett utbyte som sker mellan två eller flera parter eller grupper emellan. Relationerna kan innehålla känslor av bland annat kärlek, hat, svartsjuka, ensamhet och tillhörighet. Exempel på dessa mellanmännsliga förhållandena är familj, vänner, föreningar/organisationer, religiösa församlingar. De sociala relationerna kan vara reglerade genom sociala normer beroende på de sociala kontexterna (Berkman et al. 2000, s. 43–57).

2.2 Mångkulturalism

Begreppet mångkulturell är ett tillstånd eller en situation som till exempel ett samhälle eller en skola har, där det finns individer som representerar olika kulturer eller etniciteter (Lorentz & Bergstedt, 2006 s. 34). Offentligt ses begreppet som något positivt som kompetens i en alltmer internationaliserad värld och även som en lösning för skolorna i utsatta områden. Begreppet är i praktiken något som är ”jobbigt” att handskas med i skolvardagen. Det är stigmatiserande i och med att det står för ”många invandrarelever”, vilket ger grund till främlingsfientlighet (Bunar, 2001, s. 249). Många skolor tar avstånd för begreppen mångkultur och mångkulturalism eftersom det förknippas med ”invandrartäthet”. I Bredbyskolan i Rinkeby har man till exempel utgått ifrån begrepp som ”interkulturellt synsätt”, vilket är ett mer neutralt begrepp (Bunar, 2001, s. 113). Enligt Mekonnen Tesfahuney (1999) definieras mångkulturell utbildning också som ”skolor med invandrarelever”. Medan den svenska skolan kallas för monokulturell, vilket är den västerländske vite medelklassmannens dominerande kultur (Tsfahuney, 1999).

2.3 Identitet

En människans identitet är det som gör henne unik och innefattar sättet hon upplever sig själv att vara. Detta kan vara både självdefinierad men också definierad av andra människor i ens närhet. Enligt Evenshaug & Hallen (2001) så är en människas identitet viktig för barnets/ungdomens jag-uppfattning. Formandet av en identitet sker genom hela livet och många forskare menar på att barndomen och ungdomsåren har störst betydande del av formandet av identiteten. Formandet och utvecklingen av en identitet är ett grundläggande

behov hos människan. Genom socialisationen så tar barnet/ungdomen till sig etik, normer och ideologier som identitet. Det är så barnet/ungdomen också tar till sig det etniska som identitet (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 28).

3.0 Tidigare forskning

Här presenteras två avhandlingar som heter "Social relations in youth", "Mångfald, motsägelser och marginalisering" och en rapport "Barns sociala relationer" som är relevanta för vår studie eftersom de behandlar samma ämnesområde, det vill säga ungdomars sociala relationer samt den mångkulturella skolan. Den första avhandlingen som används i denna studie är framställt av Elin Olsson 2011 och är skriven på engelska. Den innehåller tre empiriska studier om svenska barns välbefinnande. Avhandlingens centrala tema handlar om hur barns sociala relationer påverkas av och påverkar andra aspekter av deras välbefinnande, vilket går i linje med denna studie.

Den andra avhandlingen "Mångfald, motsägelser och marginalisering" är skriven av Ann Runefors. I denna avhandling behandlas de mångkulturella grundskolorna i Sverige och hur deras anställda fäktas med att förändra ojämlika samhällsstrukturer som skolorna även bidrar med att återskapa. Dessutom beskrivs en rapport framställt av Statistiska Central Byrån från 2011 som handlar om barns sociala relationer till människor i dess närhet. Denna rapport är relevant för vårt arbete eftersom den presenterar sociala relationers betydelse samt barnens välbefinnande.

3.1 Social relations in youth

I den första studien undersöks om relationer med föräldrar och lärare är associerade med ungas sociala bakgrund och om de positiva konsekvenserna av att ha starka relationer är viktigare för missgynnade ungdomar. Uppgifterna som används i denna studie kommer från Undersökningarna av levnadsförhållanden i Sverige (ULF) som genomfördes under 2002 och 2003. Det är genom ett representativt urval av den vuxna befolkningen i Sverige som undersökningen bygger på. Den bygger även på intervjuer med ungdomar i åldern 10-18 år som bodde i respondenternas hem. Resultatet visar att sociala relationer bidrar till olika effekter som att missgynnade ungdomar har svagare relationer med föräldrar och lärare. Detta innebär att dessa elevers relation med lärarna är extra viktig i jämförelse med de icke missgynnade eleverna. Detta för att sambandet mellan relationen till läraren och elevernas resultat är starkt förknippade. Med andra ord innebär detta att goda relationer till lärare kan

skydda missgynnande ungdomar från negativa utfall, men det innebär också att ansträngda relationer är mer skadlig för missgynnande ungdomar. Varvid relationen till föräldrarna verkar vara lika viktiga för både gynnande och missgynnande ungdomar. I avhandlingen finns även en rankning på ungdomars sociala relationer i jämförelse med internationella länder. Ju lägre siffrorna är desto högre är de sociala relationerna mellan barnet och dess föräldrar, kamrater och lärare (Figur 1).

Figur 1. Bradshaw och Richardson (2009)

Low numbers refer to a high quality of social relations/well-being. The number of missing indicators is given in brackets (total numbers of indicators are 3 (parents), 5 (teachers), and 4 (peers)). Ranking of well-being adopted from Bradshaw and Richardson (2009), but excluding the dimension of social relations.

Country	Ranking of social relations				Child well-being
	Overall	Parents	Teachers	Peers	
Netherlands	1	1 (1)	9 (0)	3 (1)	3
Sweden	2	6 (0)	4 (0)	4 (0)	1
Denmark	3	9 (0)	3 (0)	1 (0)	6
Cyprus	4	5 (1)	-	8 (2)	10
Iceland	5	7 (0)	5 (0)	12 (0)	4
Portugal	6	23 (2)	1 (0)	13 (2)	21
Austria	7	4 (1)	20 (0)	11 (1)	15
Finland	8	11 (1)	13 (0)	10 (1)	5
Germany	9	13 (1)	18 (0)	7 (1)	8
United Kingdom	10	21 (0)	2 (0)	20 (0)	23
Ireland	11	17 (2)	16 (0)	14 (2)	11
Norway	12	16 (1)	25 (0)	2 (1)	2
Spain	13	14 (2)	19 (0)	9 (2)	13
Belgium	14	25 (0)	11 (0)	5 (0)	12
Slovenia	15	3 (0)	27 (0)	6 (0)	7
Romania	16	10 (0)	6 (0)	25 (0)	26
Hungary	17	20 (1)	8 (0)	22 (1)	20
Latvia	18	12 (0)	7 (0)	27 (0)	27
Czech Republic	19	19 (1)	23 (0)	15 (1)	16
Slovakia	20	18 (0)	12 (0)	23 (1)	17
Poland	21	2 (2)	26 (0)	21 (2)	19
Italy	22	24 (2)	17 (0)	17 (2)	22
Bulgaria	23	15 (0)	14 (0)	24 (0)	29
Estonia	24	22 (0)	10 (0)	26 (0)	18
Malta	25	27 (1)	-	18 (1)	25
Luxembourg	26	28 (2)	22 (0)	16 (2)	9
Greece	27	8 (1)	24 (0)	29 (1)	24
Lithuania	28	26 (0)	15 (0)	28 (0)	28
France	29	29 (0)	21 (0)	19 (0)	14

Olsson, Elin.(2011).

Den andra studien är baserat på den sociala delen av konsumtionen som lägger fokus på sambandet mellan ungdomars ekonomiska resurser och deras relationer med kamrater. Det finns analyser baserad på nationell undersökning som omfattar barnens egna svar, information från föräldrar samt registrerade data, som tyder på att ekonomiska resurser i form av både hushålls ekonomi och ungdomars egna medel har positivt samband med relationerna till kamraterna. Elin Olsson refererar till teoretikern Pierre Bourdeau (Bourdeau 1984, refererad i Olsson 2011, s. 34) som menar på att ekonomiska resurser via den sociala sidan av konsumtionen är viktiga för sociala relationer. Bland annat genom att äga samma saker som jämnåriga och delta i verksamhet bidrar det till en känsla av tillhörighet. Detta gör det enklare också att få vänner och behålla de. Ägandet av synliga varor bidrar också med den sociala statusen, vilket ökar populariteten och ger skydd mot mobbning (McNeal 1987, Seiter 1995). De uppgifter som används i denna studie kommer från Undersökningarna av levnadsförhållanden i Sverige (ULF) som genomförts under år 2001-2003 och även från den svenska Levnadsnivåundersökningen (LNU) som genomfördes under år 2000. Slutsatsen i denna studie är att ekonomiska resurser både i hushållens ekonomi och för ungdomars egna resurser är positivt förknippad med relationer till jämnåriga. Detta resultat gäller för ett antal kontroller av hushåll och åldersgrupper samt för båda könen. Detta innebär i sin tur att den sociala sidan av konsumtionen är viktig för ungdomarnas relationer till kamrater. I den tredje studien undersöks om betyg i grundskolan påverkas av könsammansättningen i skolklasser. Analys från registrerade data visar på att pojkars betyg är låga med andelen flickor i skolklasser i typiska kvinnliga skolämnen. Studiens uppgifter bygger bland annat på urval av alla statliga högstadieskolor årskurs 7-9 i åldrarna 13-15 i Sverige. Information från elevernas hushåll kommer från folkräkningen år 1985 och 1990 där både föräldrarnas yrke utbildning och inkomst ingår. Resultatet visar på att flickor är missgynnade av andelen pojkar när pojkarnas föräldrar är högt utbildade. Detta beror på könsammansättningens effekter vilket i sin tur beror på negativa sociala jämförelse med det andra könet.

3.2 Mångfald, motsägelser och marginalisering

Mångfald har i sammansättningen av kulturell mångfald riktat ljus mot kategorin invandrare. Ann Runefors har i sin avhandling gjort studier i några grundskolor som utmärks av globaliseringen och immigrationen och hur detta tar sig i uttryck i skolpraktiken. Skolorna kan ses som spegelbild av samhället och kan därför berätta något om samhället. Genom att

analysera vad som händer i dessa skolor, visar Ann Runefors hur skolanställda fäktades med att förändra ojämlika samhällsstrukturer men även hur skolorna själva bidrog till dessa strukturer och återskapade det. Istället för att prioritera barnens rätt att utvecklas utifrån individuella förutsättningar och behov menar Runefors på att den likvärdiga skolan prioriterar de samhällspolitiska målen. Grundskolorna runt Stockholmsförorterna som Runefors har gjort sitt fältarbete i kategoriserar eleverna i invandrabarn och svenska barn. Elevernas olikheter togs inte till hänsyn utan istället kom de att kategoriseras utifrån vad som förenade de, det vill säga icke svensk, och avsaknad av erfarenheter och kompetenser som definierades som svenska (Runefors, 2003). Åtskillnaden mellan de som kallas invandare och svenskar har förstärkts, fastän uttalande om vikten av integration mellan dessa kategorier.

3.3 Barns sociala relationer

Denna rapport från Statiska Central Byrån (SCB) januari 2011 handlar om barns sociala relationer och är utarbetat av Ola Höckert, Izabela Krajewska och Anna Nyman. Även Karin Lundström, Lotta Persson och Ingrid Sjöberg har varit del i rapporten och lämnat värdefulla synpunkter. Enligt denna rapport så är sociala relationer för ett barns levnadsförhållanden viktiga och av stor betydelse för dess välmående och välbefinnande. Rapporten beskriver barns relationer till föräldrar, vänner, samt elever och vuxna i skolan. De uppgifter som presenteras i rapporten bygger på intervjuer från Undersökningarna av barns levnadsförhållande (Barn-ULF). Denna rapport är en intervjuundersökning av barns levnadsförhållanden och intervjukandidaterna är barn mellan åldrarna 10-18 år. Resultatet som kommit fram utifrån dessa intervjuer har samlats in under 2008-2009 (SCB, *Levnadsförhållanden rapport 119, Barns sociala relationer*).

Vad denna rapport kom fram till var att de relationer barnet har till föräldrar, vänner och andra människor i dess närhet är av stor betydelse för barnet och kan påverka dess levnadsförhållande och välbefinnande. Ett syfte som rapporten hade var att beskriva skillnader (om de skulle finnas) mellan pojkar och flickor, barn i olika åldrar och samhällsklasser, samt barn med utländsk bakgrund respektive svensk bakgrund (SCB, *Levnadsförhållanden rapport 119, Barns sociala relationer*).

Rapporten visar att nio av tio elever har minst en nära vän i sin klass och att samma andel även träffar sina vänner på fritiden. Tre av fyra barn har vänner hemma hos sig varje vecka varvid detta andel avtar gällande barn med utländsk bakgrund.

Enligt rapporten visar det sig att vart tionde barn inte bara blir retad av klasskompisar och andra barn/ungdomar utan blir retad och illa behandlad av lärare och andra vuxna också. Detta visar på en problematik att prata med vuxna då man är oroad över något. 13 % av flickorna uppger att de behandlas illa av en lärare i skolan, medan endast 10 % av pojkarna uppger samma sak. Trots detta så visar rapporten att 9 % av både flickor och pojkar pratar med en lärare när de är oroad och bekymrade över något. Rapporten visar också att sju av tio barn pratar med sin mamma om de är oroliga och bekymrade. Två av tre flickor pratar med en nära vän när de är bekymrade eller oroliga, och sex % av barnen pratar med skolans skolsköterska. Det visar sig även vara så att tonåringar mer sällan pratar med sina föräldrar. Även om det är så att många barn pratar med sina föräldrar när de är bekymrade så finns det barn som inte alls pratar med varken sin pappa eller mamma vid sådana tillfällen. Detta är vanligare hos äldre barn, då det visar sig att en av tre 16-18 åringar inte går till sina föräldrar när de har problem (SCB, Levnadsförhållanden rapport 119, Barns sociala relationer).

4.0 Teoretisk bakgrund

Här presenteras de teorier som kommer att användas för att problematisera och förstå betydelsen av sociala relationer i den mångkulturella skolan.

De teorier som är relevanta för vår studie är: Socialisationsprocessen, Socioekologisksystem teori, Pierre Bourdeaus tre kapital, Signifikante andre och Generaliserande andre samt begreppen I & Me. Därefter beskrivs en sammanfattning av de valda analytiska verktygen som tillämpas för denna studie.

4.1 Socialisationsprocessen

Socialisation innebär att bevara och förändra. Människan vill bevara sin kultur, tradition och sedvanor samtidigt som den är villig att försöka anpassa sig till det nya samhälleliga sammanhanget. Socialisationen kännetecknar den process som både samhället, grupper socialt och kulturellt reproduceras över tid (Aretun, 2007). Barn ses som en viktig resurs för både en social förändring och kulturell förändring, eftersom de är möjligheter till reproduktion (Aretun, 2007:51).

Socialiseringen ses som en enkelriktad process, vilket menas med att barnet intar en passiv roll där det tillåter sig formas av omgivningen utan att göra något motstånd. Idag är det vanligt att se människan som en aktiv varelse som gör ett aktivt val, tolkar och organiserar sina intryck och kunskaper. Med andra ord är barnet inte bara ett objekt för omgivningens

påverkan utan intar också ett subjektposition i relation till andra människor i sin omgivning. Barnet medverkar i en överföring med den andre, vilket gör att bägge formas och förändras. (Evenshaug & Hallen, 2001:29-30)

I den första socialiserande gruppen som barnet socialiserar sig med står för familj och vänner. Här lär sig barnet om traditioner, normer och beteendemönster genom samspel och känslomässiga relationer (Evenshaug & Hallen, 2001).

Gruppen har förväntningar på att barnet tar till sig innehållet och rättar sig efter omgivningens krav. De sociala ramarna som är satta av gruppen förväntas att efterföljas. Det är denna socialisation som kallas för primär. Människorna som befinner sig i omgivningen kallas för socialisationsagenter eller "de signifikante andra" (Evenshaug & Hallen, 2001). Med tiden minskar betydelsen av denna sociala påverkan eftersom individens relationer till andra människor breddas och accepterade normer från tidigare ifrågasätts och ändras i mötet med nya värderingar och livsmönster. Nya erfarenheter och nya kunskaper är bidragande faktorer till nyansering av barnets identitet (Evenshaug & Hallen, 2001).

Det är skillnad mellan socialisationen i skolan med kamratgrupper och i hemmet som barnet har erfärit. I skolan interagerar barnet med människor som man inte är bunden till på känslomässiga plan och inte heller värderar ens sociala kapital mot en gemensam norm (Evenshaug & Hallen, 2001).

4.2 Socialekologisk systemteori

Ett annat sätt att dela in socialisationen på är Urie Bronfenbrenners modell som innehåller utvecklingspsykologi och sociologi tillsammans. Modellen är som en producent av mänsklig utveckling och kartlägger samspelet mellan barnet och miljön. Den mänskliga utvecklingen varierar med person, tid och miljösammanhang. Bronfenbrenner fortsätter med att tala om att sammanhanget representerar fyra koncentriska cirklar av system som han kallar för mikrosystem, mesosystem, exosystem och makrosystem (Bronfenbrenner & Morris, 1998).

I det förstnämnda systemet finns hemmet, skolan och kamratgruppen som centrala närmiljöer för barnet, där barnet möter människor med speciella åsikter, personligheter och temperament. Det är detta kontinuerliga ansikte mot ansikte interaktion som är inflytelserika och som utgör olika mikrosystem. Samspelet i detta system har den starkaste inverkan på barnets utveckling (Bronfenbrenner & Morris, 1998).

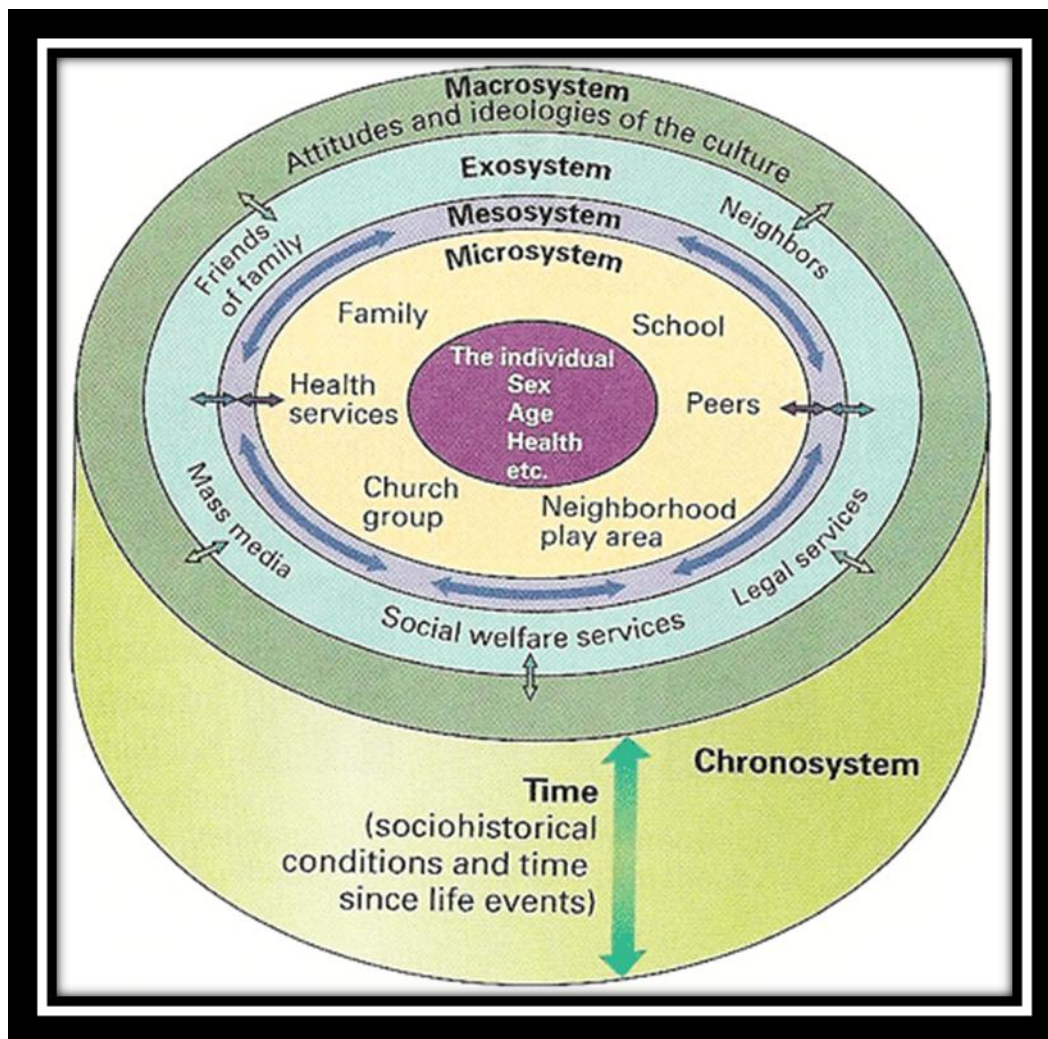
Interaktion mellan människor i mikrosystemet är vanligt förekommande vilket sker i det

andra systemet, mesosystemet. Här handlar det om relationerna mellan de olika närmiljöerna som finns i mikrosystemet och som barnet ingår i. Ett exempel är när föräldrar och lärare interagerar med varandra och på så sätt påverka barnets utveckling (Bronfenbrenner & Morris, 1998).

Vidare handlar det tredje systemet om relationerna mellan flera olika miljöer som barnet kan påverkas av, men inte nödvändigtvis ingår i. Det kan till exempel handla om föräldrarnas arbetsmiljö som de tar med sig hem och därmed påverkar barnets hemmiljö. Alltså påverkas barnet indirekt i exosystemet (Bronfenbrenner & Morris, 1998).

Det sista systemet som kallas för makrosystemet handlar övergripande om de föregående system i en given social kontext, som sociala normer, ekonomiska villkor och politik. Detta system utgörs av institutioner på samhälls nivå som kan innebära positiva eller negativa konsekvenser för familjen eller den enskilde individen vid fattade beslut (Bronfenbrenner och Garbarino 1992). Se figur 2.

Figur 2. Bronfenbrenners modell

Källa: <http://lorilynnyoung.edu.glogster.com/urie-bronfenbrenners-human-ecology-theory/>

4.2.1 Relationer i Mikrosystemet

För barns utveckling är relationen till föräldrarna en viktig del. Den tidiga relationen med vårdgivaren bidrar till barnets utveckling av anknytning och anses vara en avgörande faktor för att bilda framtida förbindelser med andra människor utanför hemmet (Berkman et al 2000 och Garbarino 1992)

Att få känslomässigt stöd där barnet får prata ut när de är berörda eller oroliga genom föräldrars relationer är viktigt för barnets nuvarande välbefinnande. Detta fungerar också som ett skyddande faktor som eventuellt dämpar barnet mot stress eller vid värre situationer (Berkman et al 2000). Överföringen av resurser som humankapital, matriella reusrser, information och normer mellan föräldrar och barn beror på kvaliteten av relationen mellan de. (Coleman, 1988).

Att integrera med andra vuxna utom föräldrar så som fritidsledare och lärare är oftast försummad även om det är en viktig faktor för barns välbefinnande. Barn träffar lärarna regelbundet i sitt dagliga liv och fungerar inte bara som stöd utan som förebilder och mentorer. Överföringen av resurser och mellan barnet och lärare blir lättare ju bättre relation de har till varandra det vill säga ju starkare relation desto lättare blir överföringen av resurser. Eftersom barnet är beroende av läraren på grund av utbildning och betyg befinner sig läraren i maktposition vilket ingår i deras relation(Eurydice, 2010).

En nära relation med en vän är viktigt för ett emotionellt stöd speciellt när barnet har problem hemma eller inte kan tala med sina föräldrar om sitt eget problem. Att också vara medlem i en referensgrupp är en central faktor för identiteten och för känslor av tillhörighet. Men på grund av fattigdom minoritetsstatus eller funktionshinder kan gruppmedlemskapet hotas och slutar med att barnet inte kan delta i referensgruppen på grund av det.

Låg status kan påverka utbildningsresultatet och hälsan i senare livet. Barnet blir påverkat på olika sätt av sammansättningen av egenskaper hos kamrater i referensgruppen i skolan och i grannskapet . Normer och beteende hos jämnåriga kan smitta av sig på barnet och dessutom kan barnet göra jämförelser och bedöma sin egen ekonomiska situation i bildande av självkoncept (Bond et al 2001).

4.3 Pierre Bourdieus tre kapital

Pierre Bourdieu talar om kapital i mera individuell riktning och delar kapitalen i tre olika grupper. Det första är ekonomisk kapital som innebär pengar och förmögenhet. Det andra är

socialt kapital som innebär relationer och förhållanden, till exempel familjen, vänskapsförhållanden, sociala nätverk och medlemmar i olika organisationer. Det sociala kapitalet beror på hur man uppför sig och interagerar med andra människor. Det sista är kulturellt kapital som han delar in i ytterligare tre kategorier. Det första är kroppsligt kapital så som kunskaper, färdigheter och vanor. Det andra är objektiva kapital så som böcker, konstverk och instrument. Det sista är institutionellt kapital så som utbildning, examen och titlar. Enligt Bourdieu säkrar det kulturella kapitalet barnens skolframgång och även deras riktning av livet. Det kulturella kapitalet uppnås genom utbildning och går i arv (Bourdieu, 1999).

4.4. Signifikanta andra och Generaliserande andra

Mead menar att det är under barnets så kallade spelstadium som den inser att det finns en social ordning och regler för vad man ska tycka och inte tycka, göra och inte göra. Det är under detta stadium som den generaliserade andra utvecklas i jaget enligt Mead (1976). Detta är generalisering av normer, värderingar och regler som barnet (individen) internaliserar från omvärlden och närmiljön runtomkring.

Genom den generaliserade andra kan individen se sig själv genom omgivningens ögon och bete sig och handla på ett sätt individen uppfattar att omgivningen tycker och tänker att man ska bete sig. Detta gör att individen mer eller mindre rättar sig efter gruppen och omgivningens normer, vilket i sin tur formar en stadighet och stabilitet i interaktion med gruppen.

Den generaliserade andra har en viktig och betydande roll för individens egen självbild och synsättet den har på andra människor i sin närhet. Detta för att den generaliserade andra finns djupt hos individen, och om individen skulle bryta eller gå emot den generaliserade andras normer skulle denna person i fråga få dåligt samvete.

Alla människor har inte lika stor betydande del av en individs liv och självbild. En del har större betydelse än andra och det är dessa som Mead kallar för signifikanta andra (Mead, 1976). Alla personer har en eller flera så kallade signifikanta andra under sina liv. Oftast är denna signifikanta andra en person som står individen nära, till exempel föräldrar, syskon, vänner med mera. Den signifikanta andra är en person som är betydande för individens identitet och självbild och som är en person individen bryr sig mycket om.

4.5 Jagets två delar "I" och "Me"

Mead införde två skilda sidor till människans så kallade jag, och dessa två är "I" och "Me". "Me" är den delen av jaget som återspeglar individens sociala omgivning och består av rollövertagande av den generaliserade och signifikanta andra. "I" är den delen av jaget som tar initiativ och är spontan, i motsats till "Me" (Mead, 1976).

Enligt Mead så är det "I" som vill hävda sig mot samhället och har krav om sina rättigheter, medan "Me" bromsar "I" från att vara alltför spontan. Sambandet som "I" och "Me" har med varandra och att jaget just består av dessa två gör att individen blir stadig och får en långsam förändring. Det som lärs i interaktion och mötet med andra människor och deras attityder är det som innefattas i "Me". Detta innefattar kunskap miljön/samhället, men också om vem personen är och dess självkänsla. Vem personen i fråga är, är inget denna själv uppfunnit utan är denna på grund av att den lärt sig att se vilka de är genom andra människors ögon och respons till dem (till exempel ung eller gammal, normal eller avvikande). En individ observerar andra människors reaktioner och sympatier på sig själv, vilket gör att individen då kommer att få en känsla av vem den är i förhållande till omgivningens respons.

Mead menar att det är efter att vi handlar som vi vet vad vi gjort och sagt. Människor är inga robotar. De följer inte blint regler och lagar. De konstruerar en respons på grund av vad de lärt, "Me". På samma gång så disciplinerar "Me" "I" genom att hålla den tillbaka från att bryta samhällslagen. Alltså så formar både "I" och "Me" en persons jag enligt Meads sociala filosofi.

4.6 Sammanfattning

I Pierre Bourdeaus tre kapital kommer endast den kulturella kapitalet användas som analytisk verktyg för att kunna problematisera och även ge en djupare förståelse av studiens syfte.

Denna teori har relevans för att kunna teoretisera elevernas kulturella bakgrund i den mångkulturella skolan. Det kulturella kapitalet är en del av elevens identitet, vilket också säkrar elevernas riktning av livet. Genom elevernas upplevelser och skolans arbete vill vi se om elevernas kulturella bakgrund ses som en tillgång.

Socialisationsprocessen tillsammans med Bronfenbrenners socioekologiska systemteori bidrar med att klargöra hur barnen socialiserar sig från barndomen och vad olika relationer har för betydelse. Men fokus läggs på microsystemet för att kartlägga elevernas närmsta relationer. Meads Signifikanta andre är av relevans att uppmärksamma, då den behandlar andra människors betydande del för en individs identitet och självbild. Meads "Me"-begrepp

blir väsentlig för studien då den behandlar interaktionen mellan människor och visar på interaktionens avgörande del för elevernas utveckling. Den visar även på en fara i när mänsklig interaktion inte sker, då det är i mötet med andra människor som en självkänsla utvecklas. Studien vill visa på betydelsen sociala relationer har för ungdomars identitet i en mångkulturell skola. Meads begrepp kommer därför att kasta ljus på interaktionen på elevernas sociala relationer som är betydande för den enskilde högstadieungdomens identitet.

5.0 Metod och genomförande

Uppsatsen kretsar kring ungdomars sociala relationer och dess betydelse. Med andra ord ett ämne som kan vara svårgreppat och komplext. Såsom många forskare inom detta ämne så har vi valt att se sociala relationer som något som skapas genom mänsklig handling och interaktion. Detta får betydelse genom individers uttalade funderingar och berättelser. Därav valde vi att använda oss utav kvalitativ metod som metodologi.

Vi använder oss utav den kvalitativa datainsamlingsmetoden. Här strävar man efter att förstå innehållet i ett ämne, men även att tolka det (Patel & Davidson 2003, s. 103). Kvalitativ metod syftar även till att samla in information så öppet som möjligt, detta gör att den information som samlas in kan vara väldigt varierande. Intervjupersonerna ska kunna känna sig bekväma i att formulera sig själva och använda sig av egna ord på ett sätt som känns tryggt (Jacobsen 2007, s. 48). Syftet med denna uppsats är att beskriva och få en djupare förståelse för hur ungdomar ser på sina sociala relationer och dess betydelse. Det handlar om att fånga ungdomarnas föreställningar och hur de upplever den miljö de befinner sig i, och dess påverkan på deras identitet bland annat. Forskaren bör inte ha några förbestämda åsikter om svaren som intervjukandidaten ger eftersom det lätt kan hända att man endast ser från sitt egna perspektiv. Kvalitativ datainsamling ska vara så öppen som möjlig, vilket innebär att man har ett induktivt förhållningssätt, man försöker helt enkelt se till att datan blir så lite påverkad som möjligt av egna åsikter och värderingar.

Kvalitativ metod innebär oftast att det tar längre tid att få in all information samt tiden att tolka och analysera det (Jacobsen 2007, s. 49-51).

Denna metod är bra att använda om man vill ha större och rikare förståelse för individens uppfattning kring saker och ting (Jacobsen 2007, s. 56).

Genom kvalitativ forskningsmetod har vi valt att genomföra en fallstudie med både intervjuer och observationer som datainsamlingstekniker. Dessa två sätt kompletterar varandra eftersom data kan samlas in via observationer som våra intervjukandidater inte kan ge svar på, eller

som vi i arbetsgruppen inte kan mäta vid kodningen av de samlade data som vi har fått via våra intervjuer. Enligt Aspens (2011) så är intervjukandidater eller så kallade informanter viktiga i en forskning då de precis som vanlig litteratur ger kunskap och empirisk material till det som ska studeras (Aspens, 2011, s. 77).

Studien kommer innefatta observationer på skolan samt intervjuer. Öppna intervjuer, tematiskt öppna intervjuer, strukturerade och semistrukturerade intervjuer är de fyra intervjuformerna som finns att använda sig utav (Aspens, 2011:142). Vi har valt att använda oss utav semistrukturerade intervjuer med våra intervjukandidater. Detta för att frågorna och samtalen ska vara så öppna som möjligt. För att frågorna ska ge möjlighet till öppna svar så kommer det att lämnas utrymme för oss att vara lyhörda och iakttagande på samma gång. En viktig del efter intervjuerna är att sedan transkribera den information vi får in av informanterna. Detta innebär att man skriver ner all den information som man fått av informanterna/intervjukandidaterna på papper. Transkriberingen sker för att bland annat underlätta nyttjandet av materialet som kommit in, samt göra risken mindre att lämna ute information som man fått in under intervjuerna (Aspens 2011, s. 156).

Vi i arbetsgruppen kontaktade en skola i en mångkulturell stockholmsförort och förklarade för rektorn syftet med vårt arbete och om tillåtelse att få intervju tre lärare och tre elever på skolan. Detta gick rektorn med på, och vi valde därför att först besöka skolan för att ta kontakt med de lärare och elever som vi skulle intervju. Detta första besök gjorde att vi sedan bokade in två intervjutillfällen för intervjukandidaterna. Dessa intervjutillfällen skulle även fungera som observationstillfällen för varje klass vi skulle besöka. Eftersom vi främst ville se till elevernas sociala relationer till varandra så ville vi observera dem i klassrummen under lektionstid och deras samarbete till varandra i olika uppgifter som lärarna ger ut. Detta innebär att varje genomförd observation varade under två lektioner i cirka 45 minuter, en rast på 30 minuter och på schack klubben varade i cirka 25 minuter. Vi gjorde två besök i två olika klasser, under en veckas observationsperiod. Under observationen användes fältanteckningar för att skriva ner det som har observerats för att sedan tolka det. Vi använde oss av ljudinspelare vid intervjuerna och antecknade även nyckelord i intervjukandidaternas svar. Vi valde även att skicka in ett kort PM med vår uppsats syfte för att förbereda intervjukandidaterna på intervjun. De flesta intervjuerna varade i cirka 40 minuter och började alla med den inledande frågan: Vad betyder sociala relationer för dig? Våra intervjuer var konstruerade på så sätt att både lärare och elever öppet fick prata om sina åsikter och erfarenheter.

5.1 Validitet och Reliabilitet

Uppsatsens validitet handlar om undersökningens giltighet, det vill säga om det som är avsett att mätas faktiskt mäts. Detta går att granska genom att bland annat se om intervjufrågorna som ställts till respondenterna har en relevans för det som undersöks. Om svaret på frågorna ger en sann bild eller om det kan ha funnits risk för missrapportering eller om forskaren styrt svaret till en viss riktning. Empirin i uppsatsen blir bland annat intervjukandidaternas berättelser, det som samlats in via intervjuerna. Att kunna integrera empirin med studiens teoretiska analys är vad Svenning (2003) avser med validitet. Studiens främsta utgångspunkt är att se hur ungdomar resonerar kring sociala relationer och dess betydelse, och på så sätt skapa förståelse och kunskap om ämnet. Fokuset blir att se om informationen given av intervjuerna går ihop med uppsatsens syfte och frågeställningar.

Uppsatsens reliabilitet handlar om undersökningens tillförlitlighet (Svenning, 2003) vilket granskas genom att bland annat ifrågesätta om intervjufrågorna är formulerade på rätt sätt eller om det har funnits risk att tolka det på flera sätt, samt forskarens påverkan på svaren.

5.2 Avgränsning

I vår studie så har vi valt att rikta fokus på högstadieungdomar i årskurs 8 och 9. Varför vi valt att avgränsa oss till dessa årskurser och åldrar beror på att vi anser att högstadietiden är av stor betydelse för ungdomars identitet. Det är även under denna period som vänner och andra sociala relationer har stor betydelse. Vi har valt att intervjua ungdomar på en högstadieskola i en av Stockholms förorter. Tre stycken ungdomar/elever i skolan har vi valt att intervjua, samt tre lärare som jobbar med ungdomar.

5.3 Undersökningsgrupp och etiska överväganden

Skolan som vi valt att undersöka ligger i en mångkulturell stockholmsförort, där minst 70 % av eleverna har en annan etnisk bakgrund än svensk. Det är en grundskola med årskurserna 1-9, då vi har vår fokus på årskurserna 8-9. Skolan har en blandning av både erfarna lärare och yngre lärare men också från olika etniska bakgrunder. De tre lärare och tre elever som deltagit i våra intervjuer representerar både den svensk etniska bakgrunden och utländsk etniska bakgrunden. Vi såg det av stor vikt att ta del utav lärarnas/pedagogernas åsikter kring sociala relationer då de med en professionell kompetens står i kontakt med eleverna i skolan. Två av

tre elever vi intervjuade var av utländskt bakgrund och två av tre lärare representerade på samma sätt en utländsk etnisk bakgrund. Två av de tre elever vi intervjuade är födda i Sverige och har gått hela sin skolgång i Sverige.

Som forskare i vår uppsats ville vi skapa en så avslappnad och öppen diskussion som möjligt under intervjuerna med de olika intervjukandidaterna. För att det skulle finnas en trygghet i själva intervjun så betonade vi frivilligheten i att delta. Att försöka hitta en balans mellan att vara forskare med syfte och en utomstående person som lyssnar kan vara svårt, just på grund utav vår unga ålder eftersom vi själva inte är så mycket äldre än ungdomarna vi ska studera. Tydlighet var dock något vi fann av stor vikt i arbetet med uppsatsen och speciellt i intervjusituationerna med ungdomarna. Ungdomarna har även under hela arbetets gång fått våra kontaktuppgifter för att när/om de vill kontakta oss och ta tillbaka eller ändra något de uttryckt eller sagt. Enligt Kvale (1997) så är forskarens egen person avgörande för den vetenskapliga kunskapen samt de etiska övervägandena/avgöranden.

Alla intervjukandidater har innan varje intervju gett sitt samtycke till vårt användande av den information vi får in av deras berättelser. De har blivit informerade om uppsatsens syfte och vi framförde vikten av frivilligheten i att vara med i forskningen kring deras sociala relationer, men även möjligheten att avsluta sin medverkan under arbetets gång. Vårt studieobjekt är mestadels ungdomarnas egna tankar och idéer kring sociala relationer och dess betydelse, vilket gjorde att vi endast frågade efter ungdomarnas eget samtycke till deltagandet av studien. Detta gjorde vi av respekt för de privata berättelser som kan komma att uppstå under intervjusituationerna.

Vi har valt att hålla intervjukandidaternas identiteter anonyma genom att inte redovisa information som kan kopplas till specifika individer. Berättelser eller annan information som intervjukandidaterna uppger kommer inte kunna kännas igen av utomstående personer som läser uppsatsen. Vi har bland annat valt att inte nämna vilken skola vi ska besöka, eller namn på individer eller andra personuppgifter som möjligen skulle kunna kopplas till intervjukandidaterna, för att all data vi får in ska vara anonymt.

5.4 Uppsatsens arbetsfördelning

Vi har valt att sammarbeta under hela uppsatsen och undersökningen då inledning, syfte, frågeställningar, analys, diskussion och all datainsamling skett under bådass deltagande. Detta har vi gjort genom att tillsammans bearbeta den inkomna datan intervjuerna och observationerna gav. Teoretisk bakgrund, metod och genomförande samt empiri är delar vi delvis skrivit på var sitt håll och sedan bearbetat tillsammans genom diskussion. Sherihan har

haft ansvaret över presentationen av elevernas utsagor, medan Sumar haft fokus på presentationen av lärarnas utsagor. Detta har vi sedan tillsammans sammanställt och bearbetat. Tidigare forskning har varit en del som delats upp då Sherihan kartlade de två första avhandlingarna *Social relations in youth* och *Mångfald, motsägelser och marginalisering* och Sumar kartlade rapporten om *Barns sociala relationer*.

6.0 Presentation av informanter

Här nedan beskrivs en kort sammanfattning av de informanter som intervjuades, tre elever och tre lärare. Vi har valt att inte namnge informanternas riktiga namn, utan valt att kalla dem för Jannat, Marjan och Erik, samt Johan, Karin och Dea.

6.1 Eleverna

Jannat är en tjej på 15 år och går i årskurs 9. Hon är ursprungligen från Mellan Östern och kom till Sverige när hon var några år gammal. Jannat bor tillsammans med sin mamma och syskon. De har bott i samma område sedan de kom till Sverige. Båda föräldrarna har inte högre utbildning än på gymnasienivå från deras hemländer.

Marjan är 15 år gammal och går i årskurs 9. Hon är ursprungligen från Sydamerika och kom till Sverige när hon var fem år gammal. Marjan bor tillsammans med båda sina föräldrar och syskon. Marjan känner till de flesta av skolans elever eftersom de bor i samma område. Båda hennes föräldrar har studerat i sina hemländer, men inte högre än på gymnasienivå. Marjan och hennes familj har aldrig rest utomlands förutom en gång då de åkte tillbaka till Sydamerika för att hälsa på sina släktingar.

Erik är 14 år gammal och går i årskurs 8. Han är bland de få etniska svenskar som går i denna skola som studeras. Erik bor tillsammans med båda sina föräldrar som är akademiskt utbildade. Erik har rest utomlands tillsammans med sin familj vid flera tillfällen.

6.2 Lärarna

Johan är en medelålders man med arabisk etnisk bakgrund. Han har varit lärare sedan 90-talet i Sverige. Han har arbetat på olika skolor i både stockholmsområdet och andra städer i landet. Johan har sedan några år tillbaka varit anställd i den skola som studeras. Han är svenska och engelska lärare i högstadieskolan och trivs bäst på den nivån då han kan föra en mer mogen diskussion med eleverna. Han är även mentor och Johan undervisar även engelska och svenska för nyanlända elever till Sverige, så kallade förberedelseklasser. Som tillägg så har

han även startat en Schack klubb i skolan där han vill engagera elever till ett mer socialt och intellektuellt möte.

Karin är en kvinna närmare 40 årsåldern med svensk etnisk bakgrund. Hon har arbetat sedan början av 2000-talet som musiklärare i den skola som vi studerar. Hon trivs med att arbeta på högstadiet då hon känner att eleverna lättare och snabbare kan ta till sig undervisningen. Hennes pedagogiska tillvägagångssätt ser ut som så att eleven själv ska kunna ta ansvar för sitt skolarbete samt prestation, men tvekar däremot inte på att vara ett stöd i små och stora saker. Hon har även startat en facebook grupp i hennes ämne där eleverna kan ställa frågor till henne.

Dea representerar den yngre generationen av lärare i skolan vi studerar, och undervisar i Samhällsvetenskap och Svenska. Dea är en kvinna på närmare 30 års åldern med baltisk etnisk bakgrund. Dea har varit lärare i snart tre år, men har varit lärarvikarie under sin utbildning i snart nio år. Hon behandlar sina elever med respekt och tror mycket på att ha goda relationer till dem. Detta menar hon underlättar undervisningen samt att det skapar en god stämning i lektionerna.

7.0 Presentation av empirin

I detta avsnitt tar vi en närmare titt på lärarnas och elevernas uttalanden om de sociala relationernas betydelse för högstadieungdomars identitet i en mångkulturell skola i stockholmsförorten. Här kommer resultat från intervjuer med både lärare och elever att presenteras, samt de observationer vi genomfört i skolan.

7.1 Elever

Utifrån eleverna Jannat, Erik och Marjan anser dem att familjen är de viktigaste relationerna som de har och skulle inte kunna tänka sig vara utan dem. Med sina vänner umgås de dagligen för att bland annat umgås, shoppa tillsammans, ge varandra råd, spela spel och gå på bio. Samtliga elever som intervjuades skiljer på relationen till lärarna, familjerna och vännerna och menar på att dessa relationer inte fungerar på samma sätt.

”Läraren känner man inte personligen utan är där bara för att ge betyg och undervisa mig. Men min familj och vänner är viktiga för mig eftersom de alltid kommer vara där för mig och älska mig för den jag är” (Marjan, 2012-05-10).

”Mina föräldrar är de jag kan lita mest på, de har tagit hand om mig och känner

mig in och ut. Det gör mina vänner också men inte på samma sätt som mina föräldrar och mina lärare känner inte mig alls. De vet hur jag är på skolan bara” (Erik, 2012-05-10).

”... jag har bra relation med mina vänner, lärare och mamma. Men mamma har ju ändå fött mig och känner mig mest... Min lärare är bäst men hon träffar jag ju inte på min fritid. Men mina vänner träffar jag, fast de bor jag inte med och känner mig inte så mycket som min mamma” (Jannat, 2012-05-10).

Vid emotionellt stöd vänder sig Erik till sina föräldrar för att få prata ut om sina bekymmer. Medan Marjan anförtror sig mer på sin syster som alltid finns där för henne. När Jannat behöver stöd och någon att prata med om sina bekymmer vänder hon sig till sina vänner, men vid allvarliga situationer och problem skulle hon gå till sina föräldrar och lärare för att få stöd och hjälp. Jannat talar om att hon inte tror att det finns många av sådana lärare som har tid för att ge stöd och hjälp till sina elever. Men hon är lyckligt lottad för att ha en mentor/lärare som hon kan vända sig till och som hon känner sig trygg med.

Vid frågan om skolkamraternas negativa påverkan uttalar sig eleverna så här:

”Jag blir stökig när vännerna stökar i klassen. Jag vill inte lyssna på min lärare och skolkar ibland för att slippa sitta i en klass fullt av skrikiga människor. Jag brukar därför gå utanför skolans område tillsammans med mina vänner för att dyka upp lagom till nästa lektion. Det känns dåligt eftersom jag får dåliga betyg på grund av det...” (Marjan, 2012-05-10).

”Oftast brukar jag röka tillsammans med mina vänner utan att mina föräldrar vet om det. Jag föll för gruppsycken och provade röka för ett år sen” (Erik, 2012-05-10).

”Mina vänner brukar sminka sig hela tiden och jag känner att jag inte kan vara med de utan att vara lika fin som de, det är lite jobbigt ibland.” (Jannat, 2012-05-10).

De positiva effekterna av vännernas påverkan var att det gav en glädjekänsla, status, en känsla av tillhörighet, trygghet och bekräftelse. Alla tre informanter talar även om att de har lärt sig en hel del av deras skolkamrater som till exempel musikmak, ord och fraser på olika

språk, och vilken stil som är inne, allt för att passa in i gemenskapen. Detta har inte läraren kunnat bidra med och inte heller deras föräldrar.

Vid frågor kring vad informanterna har gemensamt med sina vänner beskriver de förutom att spela fotboll, shoppa och andra aktiviteter även deras bakgrund. Två av informanterna menar på att deras vänner som de umgås med har etnisk utländska föräldrar precis som de själva. De ser likheterna i deras kultur och uppväxt och därför känner de sig mer trygga och bekväma med dem. Denna trygghet och bekvämlighet känner de inte på samma sätt med de få etnisk svenska skolkamrater då de ibland känner ett behov av att förklara sin jargong. Enligt Erik har han och hans vänner humorn gemensamt.

”... mina vänner och jag delar samma humor, vi skrattar åt samma saker och trivs väldigt mycket med varandra” (Erik, 2012-05-10).

Vid frågan om de ser den utländska bakgrunden som ett hinder så svarade informanterna att de inte gör det förutom vid de tillfällen då ”andra människor” tilltalar skolan på ett negativt sätt. Med andra människor så menar dem på grannkommunernas skolor och de människor som bor i deras område. De ser även deras bakgrund som ett hinder när vissa lärare inte tar hänsyn till de kulturella olikheterna hos eleverna utan istället ser det som ett problem som bör lösas.

”Många gånger känner jag att folk dömer oss för hur vi ser ut och hur vi bryter på svenska. Jag är stolt över det land jag kommer ifrån, men ibland känner jag att det skulle vara enklare att se ut som en svensk för att slippa alla dömande blickar och taskiga attityder ” (Jannat, 2012-05-10).

”Jag tycker det är ok och till och med något bra att vi alla är olika, men ibland kan vissa lärare nästan strunta i att vi är det. Vi i klassen gör saker på olika sätt och det kan vissa lärare se som ett problem...” (Erik, 2012-05-10).

”Jag tycker inte att lärarna ens försöker förstå oss som inte är svenskar...Detta är jobbigt och gör att jag ibland nästan skäms för hur jag ser ut och kommer ifrån” (Marjan, 2012-05-10).

Marjan upplever sig inte att vara svensk utan gör skillnad på svensk och invandrare. Hon påpekar även att hennes lärare inte alltid tar hänsyn till den kunskap som hon burit med sig hemifrån som arv ifrån sina föräldrars hemland (Marjan, 2012-05-10).

7.2 Lärarnas perspektiv

Lärarnas reflexion kring elevernas sociala relationer till varandra i skolan visar på att det finns stor vikt och betydelse, både för elevens skolprestation, identitetsskapande och välbefinnande. Enligt intervjukandidaterna är goda sociala relationer grundläggande för alla människor och en förutsättning för att känna sig trygg och få bekräftelse.

Enligt Johan är sociala relationers effekter både positiva och negativa. Han uttryckte att de positiva effekterna är motiverande för skolprestation, men också för att känna trygghet och uppmuntran. Vidare menar han att sociala relationers sämre effekter kan vara destruktiva för en människa.

”Tendensen av känslor av ångest och frustration blir ofta förekommande hos elever som har dåliga sociala relationer” (Johan, 2012-05-08).

Vidare talar han om sambandet han ser i olika elevers sociala relationer med deras skolprestationer. Till exempel menar han på att vännernas inflytande kan ge sämre men också bättre skolresultat, beroende på om det är god respektive dåligt umgänge. Även Karin betonade att elevernas samhörighet till varandra är starkt kopplat till skolprestation och andra delar av livet.

”Goda effekter är att motiverade elever ofta kan hjälpa svagpresterande elever. Men också att två motiverade elever kan få mycket av att arbeta tillsammans, då de tillsammans hittar strategier i hur de ska lösa uppgifterna...” (Karin, 2012-05-08).

Problematiken med de elever som inte får så mycket stöd hemifrån, det vill säga i form av god social relation till föräldrar, visar bland annat på en frustration som ofta manifesteras i skolan (Dea, 2012-05-08). Detta kan liknas vid det utlåtande som Johan gjorde angående

ungdomarnas relationer till varandra. Han menade att det finns en fara för de elever som är isolerade att inte utveckla en sund självkänsla och identitet (Johan, 2012-05-08).

Vid frågan om vilken grupp/person som är viktigast för elevens identitet och välmående så svarade Johan med att han tror ”att om en familj är välfungerande, så är familjen viktigast för en ung människas liv och identitet”. Han ville däremot även inflika i om en elev inte har ett tryggt hem, så kan en lärare betyda väldigt mycket.

”Kanske så pass mycket att den läraren blir den enda fungerande vuxna relationen den eleven har” (Johan, 2012-05-08).

Enligt Karin så är alla dessa människor viktiga för den unga människans socialisation och identitet, men på olika plan.

”Att skola och hem har ett bra samarbete ger eleven den absolut bästa möjligheten att utvecklas till en individ som mår bra och uppfyller de mål han/hon sätter för sig själv” (Karin, 2012-05-08).

I mesosystemet sker denna interaktion som Karin nämner. De olika närmiljöerna som finns i mikrosystemet och som barnet ingår i, interagerar med varandra och på det sättet påverkar det barnets utveckling (Bronfenbrenner & Morris, 1998).

Lärarna vill betona skolan som en viktig plats för undervisning och fostran som grundläggande för en ung människas liv. Detta för att eleverna spenderar största delen av deras tid inom skolans väggar och hämtar den kunskap och erfarenhet de behöver för att sedan gå vidare i livet (i samhället) (Dea, 2012-05-08).

”Skolans miljö och undervisningen går hand i hand med elevens socialisation, och min uppgift som lärare är bland annat att ge eleverna de verktyg de behöver för att klara sig i livet” (Johan, 2012-05-08).

De lärare som intervjuades var eniga kring den betydande del goda sociala relationer har för ungdomars formande av identitet och god självkänsla. Detta försöker skolan att arbeta med på olika plan för att försöka ge alla elever goda sociala relationer till vuxna i skolan samt till klasskamrater och jämnåriga.

”Skolans huvudmål är att eleven ska uppnå kunskapskraven i skolans ämnen. Ett av delmålen är att eleven ska må bra och ha fungerande sociala relationer. Detta underlättar inläringen. Detta pratar vi ofta om på våra arbetslagsträffar. Vi försöker hitta strategier till hur vi kan hjälpa ensamma elever som kanske känner sig isolerade” (Johan, 2012-05-08).

En del av lärarna uttryckte svårighet i att engagera vissa elever till social gemenskap ”... om en elev vill vara ensam så kan vi inte tvinga den eleven att umgås med sina klasskompisar...” (Karin, 2012-05-08). Samtidigt nämnde Johan att om en elev känner att det är ett problem med att vara ensam så brukar det komma fram rätt fort och då börjar skolan direkt arbeta med att lösa det (Johan, 2012-05-08).

I den skola som studerats har skolan framställt så kallade ”Elevhälsosamtal”, där eleverna i ett enskilt samtal med mentor får svara på frågor som till exempel: Är det någon plats i skolan där du känner dig speciellt trygg/otrygg? Vilka tre elever umgås du helst med? Genom den senare frågan så kan skolan se om det är någon elev som aldrig blir vald och då reflektera över orsak och försöka hjälpa eleven (Dea, 2012-05-08). Skolan har även kamratstödare som arbetar för att ensamma elever inte ska känna sig utanför. De brukar ofta spela spel med elever under rasten, prata och umgås och även hjälpa dem med läxor. En annan del i skolans arbete för att öka den sociala relationen mellan ungdomarna i skolan är genom den schack klubb som startats i skolan.

”Alla schack intresserade och icke schack intresserade elever är välkomna att delta. Schack klubben i skolan har visat sig vara ett utmärkt socialt spel, som tränar elevens sociala förmågor på olika plan”. (Johan, 2012-05-08)

”Det är viktigt att ingen känner sig utanför utan att alla känner samhörighet” (Dea, 2012-05-08).

Det kulturella kapitalet är en del av identiteten enligt Johan och han försöker därför använda sig av elevernas styrkor och erfarenheter. Han associerar till saker de redan känner till för att bekräfta dem och samtidigt underlätta inläringen av undervisningen. Dea talar sin tur om att det är viktigt att veta hur elever från olika kulturer reagerar, för att i mötet med dem kunna kommunicera på ett sätt så att budskapet och undervisningen når fram.

”Mestadels handlar det om att förstå sig på eleverna, men överlag så försöker vi vara likadana mot eleverna och vi förväntar oss att de ska dela samma värdegrund vi har i skolan, om ärlighet, respekt och ansvar” (Dea, 2012-05-08).

”... samtidigt som vi gärna vill förstå och på ett sätt bekräfta elevernas utländska bakgrund, vilket är extra viktigt i en skola som denna, så får inte det kulturella arvet de bär med sig vara en mur de gömmer sig bakom” (Karin, 2012-05-08).

7.3 Observationer

Observationerna visade hur snabbt eleverna grupperar sig vid både rasterna och under lektionstid. Grupperna bestod av 4 -5 elever av samma kön. De flesta av dessa grupper hade roligt i varandras sällskap under både lektioner och raster. Vissa av dessa grupper var högljudda och livliga och de talade på ett visst sätt inom gruppen. Det vill säga, de använde slang och pratade även på deras hemspråk, vilket var både arabiska, turkiska och somaliska. Under lektionstid talade dessa elever tydligare svenska, eftersom läraren vid flera tillfällen påpekat att hon inte förstår de slangord som används.

Observationerna i lektionerna visade att lärarnas och elevernas kommunikation fungerade bra. Det var lugnt och sansat och lärarna kunde förmedla undervisningen, samt de enkla handlingar som lärare kunde göra för att få elever att känna sig betydelsefulla och sedda. På lektionstid ville läraren ge utrymme till de elever som annars inte tog för sig mycket. Läraren gjorde detta genom att uppmuntra de elever som inte hördes mycket att besvara frågor som ställdes under genomgången läraren hade vid tavlan . Även fast andra räckte upp handen för att besvara lärarens frågor kunde läraren ge utrymme åt andra elever som inte räckte upp händerna. Ibland kunde läraren uppmuntra en elev med en klapp på axeln och vid ett annat tillfälle kunde eleven få gå fram till tavlan för att skriva upp och berätta kort hur den löste uppgiften som gavs ut.

Observationerna under rasterna visade hur snabbt eleverna visste vart de skulle och vad de skulle göra. De var alla på väg någonstans med någon annan eller flera andra. Rasterna kunde emellanåt bli lite stökiga. De flesta gick ut på skolgården och spelade fotboll och basket. Det fanns även en del som gick till skolans cafeteria och satt där och spelade kort spel och samtalande med fritidsledare som jobbade på skolan. Även enstaka lärare som konverserade

med varandra syntes till ute på skolgården. Eleverna höll sig helt enkelt sysselsatta under rasterna mellan de olika lektionerna.

Observationen på schack klubben visade hur lärare och elever träffades i ett annat forum än lektioner. Det första som slog oss var det lugn som fanns i schack lokalerna. De elever som gick dit visste precis vad allt gick ut på och vart de skulle för att hämta schack brädorna och pjäserna. Lärarna kunde då de spelade med eleverna prata med eleverna om all dagliga saker som inte alls berörde skola eller skolarbete, men som ändå berörde elevernas liv. Samma sak gällde de elever som spelade med varandra. Schack klubben i skolan fungerade som ett möte mellan elever och andra elever i skolan, men också mellan lärare och elever där de hade gemenskap på ett avslappnat och bekvämt sätt.

8.0 Analys

Här nedan presenteras intervjuernas utsagor kortfattat för att sammankoppla de med de analytiska verktygen utifrån de valda teoretiska perspektiven. Detta avsnitt syftar till att besvara undersökningens två frågeställningar.

8.1 Sociala relationer, en betydelse för identiteten?

Det finns personer och grupper i en ung människas liv som är mer eller mindre viktiga för dem. Familj, lärare, skolkamrater/vänner i dess närhet har stor betydelse för ungdomen och har en påverkan på den unga människans utveckling (Mead, 1976).

Familjen är den mest viktigaste relationen, därefter kommer vännerna och sist lärarna enligt informanterna. Vid behov av stöd har familjen den största påverkan eftersom samtliga elever menar på att de skulle vända sig till sin familj om de var oroliga eller bekymrade. Men även vänner och lärare kan fungera som ett stöd. Relationen till familjen är stark och bestående i jämförelse med relationen till lärare och vänner. Samspelet i närmiljöerna det vill säga hemmet, skolan och kamratgruppen har den starkaste inverkan på barnets utveckling (Bronfenbrenner & Morris, 1998). En tidig relation med vårdgivaren är avgörande för framtida relationer med andra människor. Det känslomässiga stödet från vårdnadsgivaren är viktig för barnets nuvarande välbefinnande, eftersom det fungerar som en skyddande faktor vid olika situationer. Om barnet inte har en god social relation till sina föräldrar påverkar detta även andra relationer utanför hemmet i form av bland annat frustration (Berkman et al 2000). Enligt Johan är en god social relation med föräldrar avgörande för elevers sociala kompetens i skolan och menar på att det kan finnas en fara för de elever som inte har det

eftersom de tenderar att isolera sig och inte utveckla en sund självkänsla och identitet. Familj och vänner står för det första socialiserande gruppen som barnet socialiserar sig med, vilket är betydande för barnets utveckling. Det är här som barnet lär sig om traditioner, normer och beteendemönster genom samspel och känslomässiga relationer. Denna socialisation är primär för individens socialisationsprocess (Aretun, 2007).

Eleverna umgås med sina vänner för att bland annat shoppa tillsammans, spela spel och gå på bio. Dessa aktiviteter sysselsätter dem samtidigt som dem har kul tillsammans. Vad de får ut av vänskapen är glädje, känslan av trygghet, kärlek, samhörighet och bekräftelse. Eleverna har flera saker gemensamt och känner sig trygga och bekväma med varandra. Att vara medlem i en referensgrupp ger upphov till känslor av tillhörighet, vilket är en central faktor för identiteten. Både utbildningsresultaten och hälsan påverkas om gruppmedlemskapet hotas och individen inte kan delta i referensgruppen längre (Bond et al 2001).

Effekterna av sociala relationer kan vara både positiva och negativa. Enligt Johan uttryckte han att de positiva effekterna är motiverande för skolprestationen och även för att känna trygghet och uppmuntran. Vidare menar han på att sociala relationers sämre effekter kan vara destruktiva för eleven, i form av känslor av ångest, frustration som ofta är förekommande. Relationen till lärarna är inte lika stark som till vännerna och familjen utan här uttalar sig eleverna om att de är endast till för att undervisa och sätta betyg. Men Jannat menar på att läraren kan ge stöd och hjälp vid allvarliga situationer, vilket enligt hennes mening inte finns tillräckligt många av sådana lärare. Under observationen på lektionstid visade det sig att relationen mellan lärare och elever fungerade bra. Detta tog sig i uttryck genom enkla handlingar som lärare kunde göra för att få elever att känna sig betydelsefulla och sedda. Även fast relationen till lärarna inte är den viktigaste enligt eleverna, visade observationerna att den ändå är betydande då lärarna mer eller mindre fungerar som sociala ledare och förebilder för eleverna. Jannat nämnde bland annat att hon känner sig lyckligt lottad som har en lärare hon kan vända sig till och därmed känna sig trygg med. Johan menar på att en lärare kan vara den enda fungerande vuxna relationen i en ung människas liv om denna inte har en välfungerande familjrelation. Detta går hand i hand med det Mead kallar för *den signifikante andre* det vill säga att alla människor har en eller flera personer i sitt liv som är av stor betydelse för individens identitet och självbild. Oftast är denna signifikanta andra en person som står individen nära och Johan menar att en lärare kan ta den rollen/platsen för den unga människan (Mead, 1976).

Barn träffar sina lärare regelbundet varje dag och visar sig vara en viktig faktor för barns välbefinnande och välmående, då dessa kan fungera som extra stöd och förebilder.

Överföringen av olika resurser såsom humankapital, materiella resurser, information och normer sker lättare när lärare och elev har en bra/god relation till varandra. Det vill säga att ju starkare relation dessa två parter har med varandra desto lättare blir överföringen av dessa resurser (Eurydice, 2010).

En människa lär sig vem den själv är genom andra människors ögon och även den responsen ger till omgivningen. Man observerar andra människors reaktioner och sympatier på sig själv, vilket sedan skapar en känsla av vem man själv är i förhållande till omgivningens respons. Detta sker oftast omedvetet hos människan. Ungdomen har personer och grupper i sin närhet som har en påverkan och betydelse för den, vilket skapar en självkänsla och identitet hos ungdomen. Beroende på om det är goda respektive dåliga sociala relationer ungdomen har skapar detta god respektive dålig självkänsla/identitet. De viktigaste relationerna ett barn (ungdom) kan ha är med föräldrar då de står för den första socialisationen. Däremot så kan dessa bytas ut eller ersättas med en eller flera signifikanta andra beroende på det behovet barnet (ungdomen) har av dem. Den signifikanta andra är en person som är betydande för individens identitet och självbild och är även en person som individen bryr sig om. Barnet/ungdomen formas av sin omgivning och av de sociala relationer den har i sin närhet. I väldigt tidig ålder så ser barnet att det finns en social ordning att rätta sig efter. Det är under denna period av livet som människans normer, värderingar och regler skapas och utvecklas, vilket den plockar in från sin omvärld och närmiljö, med andra ord de existerande sociala relationer den har. För att människan ska kunna fungera i ett kollektiv så måste den rätta sig efter kollektivets normer, vilket i sin tur formar en stadighet och stabilitet i interaktion med gruppen. Det är det som lärs i interaktionen med andra människor och deras attityder som innefattas i en människas självbild och identitet. Samtidigt som människan inte är en robot och blint följer alla lagar och regler så konstrueras en respons till omgivningen på grund av vad de lärt sig i mötet med andra människor (Mead, 1976). Idag är det vanligt att se människan som en aktiv varelse som gör ett aktivt val, tolkar och organiserar sina intryck och kunskaper. Med andra ord är barnet inte bara ett objekt för omgivningens påverkan utan intar också ett subjektposition i relation till andra människor i sin omgivning. Barnet medverkar i en överföring med den andre, vilket gör att bägge formas och förändras (Evenshaug & Hallen, 2001).

8.2 Kulturell bakgrund, en tillgång?

Elevernas kulturella bakgrund är en del av deras identitet enligt Johan och menar på att han därför försöker använda sig utav elevernas styrkor och erfarenheter. Med detta försöker han bland annat associera till saker som de redan känner till i hans undervisning för att underlätta inläringen. I mötet med eleverna är det viktigt att veta hur reaktioner och uttryckssätt i olika kulturer ser ut för att förståelsen och kommunikationen ska fungera väl, elever emellan och lärare och elever. Lärarna upplever att de tar hänsyn till elevernas kulturella bakgrund och har respekt för det, men menar samtidigt att alla ska dela samma värdegrund som finns i skolan om ärlighet, respekt och ansvar oavsett vilket land man ursprungligen kommer ifrån. Det är också viktigt att inte utelämna bekräftelse av elevens kulturella bakgrund i och med att det är en del av vilka de är, speciellt i denna mångkulturella skola menar Dea. Vidare menar lärarna att det kulturella arvet de bär med sig inte få bli en mur som de gömmer sig bakom. Skolan som studerats har framställt *Elevhälsosamtal* med mentor, samt har kamratstödjure som stöd för eleverna och en schack klubb. Allt detta för att alla elever ska känna samhörighet och inte uppleva ett utanförskap. Detta är ett arbete som skolan bedriver för att alla elever oavsett bakgrund ska ha utrymme och en plats att vara och känna sig trygg i.

Däremot upplever eleverna att deras utländska bakgrund är ett hinder vid de tillfällen då andra människor talar negativt om skolan. Samt att vissa lärare inte alls tar hänsyn till de kulturella olikheterna utan ser det mer som ett problem som snarast bör lösas. Marjan upplever att det finns en klar skillnad på vad det är att vara svensk och invandrare. Bland annat genom att lärare inte ser till den kunskap som hon burit med sig hemifrån som arv ifrån sina föräldrars hemland. Men även genom den trygghet och bekvämlighet hon känner inför de vänner som inte är etniska svenskar, då hon ibland känner ett behov av att förklara sin jargong för de få etniska svenskar som går i skolan. Detta får henne i sin tur att uppleva sin egen bakgrund som ett hinder likväl som hennes utländska utseende och därför inte känner acceptans för den hon är. Jannat nämnde på liknande sätt hur hennes utländska bakgrund är en stor del utav henne och inget som hon skulle vilja leva utan. Samtidigt som hon känner att det skulle vara en lättnad att se ut som en svensk för att slippa dömande blickar. Detta visar den problematik hon ofta får möta i och med hennes utseende. Det kulturella kapitalet är en förutsättning då det innebär tillgång till kunskaper, färdigheter det vill säga sätt att prata, tänka och uppfatta saker. Pierre Bourdeau menar på att det kulturella kapitalet säkrar barnens skolframgång och riktning av livet, vilket uppnås genom utbildning och går i arv. Eleverna har tillgång till två helt olika kulturer vilket de upplever den ena som ett hinder till att kunna

anpassa sig till den andra. Genom omgivningen har de fått en bild av vilket kultur som värderas högre än det andra. Barn ses som en viktig resurs för både en social förändring och kulturell förändring, eftersom de är möjligheter till reproduktion (Aretun, 2007). Människan vill bevara sin kultur, tradition och sedvanor samtidigt som de är villiga att försöka anpassa sig till det nya samhälleliga sammanhanget. Socialisationen kännetecknar den process som både samhället, grupper socialt och kulturellt reproduceras över tid (Aretun, 2007).

9.0 Diskussion

Undersökningen i skolan har påvisat genom intervjuer och observationer att sociala relationer är av stor vikt och betydelse för den unga människans liv och framtid. Människan är en social varelse och i behov av sociala relationer för dens existens och för att fungera i ett kollektiv. De utländska eleverna i skolan har i och med sina föräldrars härkomst tillgång till två olika kulturer och undersökningen har påvisat hur dessa elever kämpar med sin självbild och identitet, då de upplever att de inte accepteras av skola och andra människor utanför skolan. Dessa elever upplever sin kulturella bakgrund som ett hinder då de upplever att den ena kulturen värderas högre än den andra. Att ha tillgång till två kulturer bör ses som en stor tillgång då man får större förståelse för olika människors olika tänkande och beteende bland annat. Dessa elever växer upp med en känsla av att vara rotlös, då de inte känner sig bekväma att kalla sig själva för svenskar samtidigt som de inte heller upplever sig kunna associera sig med den folkgrupp de tillhör. Genom arbetets gång såg vi en skola med engagerade lärare som står för respekt och hänsyn för alla människor, samtidigt som vi såg elever med brutna självkänslor över att inte passa in. Elevernas kulturella bakgrund är något som ska uppmuntras inom ramarna för skolans värdegrund. Att uppfostra elever till att plocka det bästa från två kulturer är och ska vara en stor rikedom.

Barn ses som en viktig resurs för både en social förändring och kulturell förändring, eftersom de är möjligheter till reproduktion (Aretun, 2007).

Som socialarbetare bör klienten ses som en helhet och inte bara vissa aspekter av de så som deras sjukdom eller endast deras svårigheter. Att skapa en god relation förutsätter att man förstår sig på den andre människan och skapar en ömsesidighet av medkänsla.

Eleverna i denna undersökning upplever en svårighet att bli sedda som en fullvärdig människa. Detta medför ett avstånd till medmänniskor som inte tar hänsyn till kulturella skillnader såväl som en närhet till de individer som befinner sig i samma situationer.

Socialarbetarens förhållningssätt och arbetssätt är viktigt i mötet med klienten. Detta för att

kunna kartlägga och förstå klientens situation och livsöde för att sedan kunna ge rätt metod och rätt stöd.

10.0 Källor

Andersson, Gunvor (2002): "Utvecklingsekologi och sociala problem" i Meeuwisse/Swärd (red) (2002): Perspektiv på sociala problem. Stockholm: Naturochkultur.

Aretun, Åsa (2007). Barns "växa vilt" och vuxnas vilja att forma. Formell och informell socialisation i en muslimsk skola. Linköping: Linköpings Universitet.

Aspers P. (2011) Etnografiska metoder. Att förstå och förklara samtiden (2:a upplagan). Malmö: Liber

Berg, Gunnar (2003). Att förstå skolan. En teori om skolan som institution och skolor som organisationer. Lund: Studentlitteratur

Berkman, L.F., Glass, T., Brissette, I. and Seeman, T.E. 2000 'From Social Integration to Health: Durkheim in the New Millennium', *Social Science & Medicine* 51: 43–57.

Bourdieu, P. 1984 *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*, London: Routledge&Kegan Paul.

Bourdieu, P. (1999). *Praktiskt förnuft, Bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos.

Bond, L., Carlin, J.B., Thomas, L., Rubin, K., Patton, G. 2001 'Does Bullying Cause Emotional Problems? A Prospective Study of Young Teenagers', *British Medical Journal* 323: 480–4.

Bronfenbrenner, U. and Morris, P.A. 1998 'The Ecology of Developmental Processes', pp. 993–1028 in Damon, W. (ed.) *Handbook of Child Psychology*, vol. 1. New York: John Wiley & Sons.

Bunar, Nihad (2001) *Skolan mitt i förorten: fyra studier om skola, segregation, integration och multikulturalism*, Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.

Coleman, J. 1988 'Social Capital and the Creation of Human Capital', *The American Journal of Sociology* 94: 95–120.

Evenshaug, Oddbjorn & Hallen, Dag (2001). Barn- och ungdomspsykologi. Lund: Studentlitteratur

Eurydice 2010 Gender Differences in Educational Outcomes: Study on the Measures Taken and the Current Situation in Europe, Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.

Garbarino, J. 1992 Children and Families in the Social Environment, New York: Aldine de Gruyter.

Jacobsen, Dag Ingvar. 2007, Förståelse, beskrivning och förklaring – Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete, Lund: Studentlitteratur, 316 s.

Kvale, Steinar. (1997). Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur.

Lorentz, Hans & Bergstedt, Bosse (2006) Interkulturella perspektiv – från modern till postmodern pedagogik, i: Lorentz, Hans & Bergstedt, Bosse (red) Interkulturella perspektiv. Pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer, Lund: Studentlitteratur

Mead, H. George, 1976, Medvetandet jaget och samhället – från socialbehavioristisk ståndpunkt, Argos Förlag AB.

Olsson, Elin.(2011). Social Relations in Youth.Determinants and Consequences of Relations to Parents, Teachers, and Peers.Thesis, StockholmsUniversity.Institute for Social Research .

Patel, Runa & Davidson, Bo. 2003, Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning, 3 uppl, Lund: Studentlitteratur, 149 s.

SCB 2011 'Barns sociala relationer' [Children's Social Relationships], Living conditions, Report 119, Stockholm: Statistics Sweden.

Seiter, E. 1995 Sold Separately: Children and Parents in Consumer Culture, New Jersey: Rutgers University Press.

Svenning, Conny. (2003). Metodboken. Eslöv: Lorentz Förlag.

Ohlsson, Lars B & Swärd, Hans. 1994, Ungdom som samhällsproblem, Lund: Studentlitteratur, 242 s.

Tesfahuney, Mekonnen. (1999). Monokulturell utbildning. Utbildning & Demokrati, vol 8, nr 3
McNeal, J.U. 1987 Children as Consumers: Insights and Implications, Massa-chusetts: Lexington Books.

10.1 Webb

Fjelkner, Metta (2012). Skillnaderna mellan svaga och starka ökar i skolan. Dagens Nyheter. Maj 3
<http://www.dn.se/debatt/skillnaderna-mellan-svaga-och-starka-okar-i-skolan> (hämtad 2012-05-4)

Skolverket. (1994). SKOLFS 1994:1 Förordning om läroplan för det obligatoriska skolväsendet: 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet. (hämtad 2012-05-5) från webbadress:
<http://www.skolverket.se/skolfs?id=100>.

1.0 Bilagor

Intervjudatum:

Maj 8 och 10, 2012

Intervjukandidater Tre högstadieungdomar
Tre lärare

Temagrupper

Intervjufrågor

Intervjukandidater

Inledande frågor

Vad tycker du om din skola?
Vad tycker du om miljön i din klass?
Vad innebär sociala relationer för dig?

Högstadieungdomar

Frågor om sociala relationers påverkan

Hur många vänner har du i din klass och skola?
Hur väl känner du dem?
Hur ofta umgås du med dina skolkamrater?
Vad brukar ni oftast göra när ni umgås?
Vad har du gemensamt med dina skolkamrater?
Påverkas du positivt/negativt av dina skolkamrater och på vilket sätt?
Vem vänder du dig till när du behöver stöd och varför?
Kan du beskriva skillanden på relationen du har med din familj, vänner och lärare?

**Frågor om
elevernas
kulturella
olikheter i skolan**

Vilka är de viktigaste relationerna för dig (familj, vänner och lärare)?

Hur ser relationen du har med din familj/vänner/lärare?

Hur vill du att relationen ska vara med din familj, vänner och lärare?

Vad tror du det beror på är relationerna är olika/lika?

**Frågor till de
elever med
utländsk bakgrund**

Vad tycker du om att det finns många elever med utländsk bakgrund i denna skola?

Tycker du skolan och lärarna tar hänsyn till att det finns många elever med utländsk bakgrund (i lektionstid)?

Ser du din utländska bakgrund som ett hinder eller som en tillgång och på vilket sätt?

Kan du se dig själv som svensk?

Ser du dig som del av den folkgrupp du tillhör och på vilket sätt?

Upplever du att din kulturella bakgrund värderas högt eller nonchaleras?

Vad tror du detta beror på?

Inledande frågor

Lärare

Vad tycker du miljön i klassen?

Vad innebär sociala relationer för dig?

Vad tycker du att effekterna är av sociala relationer?

**Frågor om
lärares
bidrag till ökad
kvalitet på sociala
relationer mellan
eleverna och elever
och lärare**

Hur ser ungdomarnas sociala relation till varandra?

Har alla någon som de kan vara med under rasten?

Vad gör ni om någon sitter ensam under lunchtiden och under rasterna på skoltiden?

På vilket sätt bidrar du till att öka den sociala relationen mellan eleverna och elever och lärare?

Hur ser skolans arbete ut i att uppmuntra elevers sociala relationer till varandra men också till andra människor t.ex. lärare och andra vuxna i skolan?

Vad är skolans uppgift i detta enligt dig?

Enas du och elevernas föräldrar till hur eleverna ska fostras i skolan och vad som förväntas av dem?

Finns det speciella beteenden som skolan försöker motverka?

Hur skulle du beskriva din undervisning?

**Frågor om
elevernas
kulturella
olikheter i skolan**

Vad tycker du om att det finns många elever med utländsk bakgrund i denna skola?

Tycker du att det är viktigt med mångkulturalitet?

Tycker du skolan och ni som lärare tar hänsyn till att det finns många elever med utländsk bakgrund?

Ses elevernas utländska bakgrund som ett hinder eller som

en tillgång, på vilket sätt?

Upplever du att elevernas kulturella bakgrund värderas högt
eller nonchaleras?